

מילין יקירין ויהודים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצירא שליט"א

מילה תא

חז תא

חזתא דאורייתא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

מטרת ההסתר להטיבנו באחריתנו

הוא כמו שאמר **הדברי חיים ע"ה** שתכלית כל הצרות והיסורין הם להסיר בדיל וזוהמת העבירות, ותכלית הגלות הוא להסיר מהם כל סיג ופגם ולזקקם שבעתים והכל לטובה. ראה דבריו (חנוכה ד"ה בגמרא מאי): וזה תכלית כל עבודתנו לזכך החומר עד גמירא ולזה נצטרפנו בגלות להסיר בדילנו ולצרף סיגנו ולזה מקרי עקבתא דמשיחא. ובפרשתנו (ד"ה בפסוק) כתב: בפסוק (להלן כד סג סה) 'וישא עיניו וירא והנה גמלים באים ותשא רבקה וגו' ותפול מעל הגמל וגו' מי האיש וגו'. ונראה לפרש כי יצחק שהיה בבחינת זכר כן מכונה הצדיק השלם, ולזה גם שבא מהתפלל תפלת מנחה שתיקן כמבואר במדרש רבה (ב"ר ס יד) ומנחה היא גבורות ודינין (זוהר במדבר קכ), עם כל זה הצדיק השלם רואה שאין רע יורד משמים והכל טובות, וגמלים באים, מלשון גמול, וכמו שדרשו בש"ס (ברכות נו:) הרוואה גמל בחלום וכו' והיינו שהצדיק השלם רואה בהגבורות גם כן גמול טוב.

אך רבקה היא בבחינת צדיק שעדיין לא נשלם, וכמו שפירש רש"י (להלן כה כא) גבי 'ויעתר לו' ולא לה, שאין דומה תפלת צדיק בן צדיק (יבמות סד). לזה אמרה 'ההולך לקראתנו', כיון שראתה דינים וגבורות סברה שהוא לנגדה, ובאמת אדרבה הכל לטובה, ומאתו לא תצא וכו' (איכה ג לח), והכל כדי להסיר בדיל וזוהמת העבירות ולקבל מלכות שמים באמת, וכמו שאמרנו חז"ל (ברכות ה.) שלשה דברים באים על ידי יסורים תורה ועולם הבא וארץ ישראל. ולזה אמר לה העבד 'הוא אדוני', היינו שאינו הולך לנגדך ולקראתך, רק כדי לקבל את אדנותו יתברך שמו ויתעלה, ואך מי שאינו צדיק תמים, גם שמאמין שהוא לטובה, נופל בבחינת קטנות, ולזה 'ותפול מעל הגמל', היינו שנפלה מגדלות המוחין להאמין שהוא טובות. ולא כן יצחק, ראה בהדינים גם כן חסדים וגבורות נמתקות בשרשם, ומשם באים כל גמולות טובות.

...

צריך כל איש מישראל להכניס בקרבו דברים אלו ולעורר בקרבו ירושת אבותינו, שידע נאמנה שכל אלו ההסתרות המניעות וצער עול הגלות, הכל למען הטיבנו באחריתנו, כפי שכתב **הבאר מים חיים ע"ה** על הפסוק **אסתירה פני מהם אראה מה אחריתם**, וכתב, שאף שלפעמים צריך להסתיר עצמו כנאמר **אסתירה פני מהם** אבל כל זאת בשביל שאראה מה אחריתם כי על ידי זה ודאי יהיה להם אחרית טובה כפולה ומכופלת. והענין

אסתירה פני מהם אראה מה אחריתם (לב כ.). **הבעל שם טוב הקדוש** אומר (הובא בתולדות יעקב יוסף לך לך), משל לאב המלמד את בנו ללכת, ומדדה עמו, הולך שני צעדים ומהלך את בנו, כדי שילמד ללכת, כך גם מנהיג אותנו הקב"ה ושומר עלינו, ומבאר כך בפסוק (תהלים מח טו) 'הוא ינהיגנו על מות', 'על מות' מלשון עלם - נער צעיר. וכך נאמר בפרשתנו **אסתירה פני מהם** שלא יראו שאני מביט בהם, אבל בסתר - **אראה מה אחריתם** אביט בהם ואשגיח שחלילה לא ינזקו.

מילתא דפליאה

הכנה למצוה גדולה מהמצוה עצמה

בכל מצוה ומצוה, גדולה היא ההכנה למצוה עוד יותר מהמצוה עצמה. כך מוכח מדברי הגמרא (ימא כד:) שהדלקת המנורה אינה נקראת עבודה, אך הטבת הנרות עבודה היא ויש לעשותה רק ע"י כהן (ראה רמב"ם ביאת מקדש פ"ט ה"ה, ז), והכיצד יתכן כזאת, שעצם המצוה דהיינו הדלקת המנורה כשרה זר, אך ההכנה למצוה בהטבת הנרות פסולה בזר, הרי לנו מפורש שהכנה למצוה גדולה אף מהמצוה עצמה.

עוד מצינו בספרים הקדושים על שנקרא יום ראשון של חג הסוכות 'ראשון לחשבון עוונות' וזאת לאחר שבארבעת הימים שלאחר יום כיפור כתב בטור (א"ח סי' תקפא): במוצאי יום הכיפורים עוסקים במצות סוכה ולולב ואין עושין עוונות, לכך קורא יום טוב ראשון 'ראשון לחשבון עוונות'. והקשה הט"ז כיצד בהכנה למצוה אין עושים עבירות וכשמגיעה המצוה עצמה ביום טוב ראשון של סוכות אז הוא ראשון לחשבון עוונות.

אלא, כי אכן זו כוחה של הכנה למצוה, שכאשר מתכוונים למצוה אין מקום לחטאים עוד יותר מזמן המצוה עצמה, וכלשון הרה"ק **בעל שפת אמת ע"ה** (האזינו תרל"ד ד"ה בטור): אבל אין הדבר רחוק שיותר כח והצלחה יש בהכנת המצוה מגוף קיום המצוה. ומבאר שני טעמים בדבר: האחד, כי עשיית המצוה היא רק לשעה וההכנה היא לעולם. ועוד, כי מי יוכל לקיים המצוה כמשפטה. אבל הרצון והכנה להמצוה הוא לעשותו כרצונו יתברך, ולזאת ההכנה והשמחה לבוא להמצוה חשוב מאוד.

ברזא דאח"ד רמזים נפלאים על סדר הפרשה

עצת משה רבינו ע"ה - להיות קרוב לרוחניות ורחוק מגשמיות

אשרי העם שה' אלהיו דעליה אתמר 'דור הולך ודור בא' (קהלת א ד) ולית דור פחות משישים רבוא, ועליה אתמר (תהלים קה ח) 'דבר צוה לאלף דור'. ואתפשטותיה הוא בכל דרא ודרא, בכל צדיק וחכם דמתעסק באורייתא עד שתין רבוא לאשלמא לכלהו מפגימו דלהו. ורזא דמלה 'והוא מחולל מפשעינו' (ישעיה נג ה) דאיהו שקיל לכלהו, כמה דאוקמוה מארי מתניתין אשה אחת ילדה ששים רבוא, ומנו משה דשקיל לששים רבוא. - וראה באור החיים (דברים פרק לב א): שנפשות כל עוסקי תורה הם ניצוצי משה, ולא דור המדבר לבד אלא עד סוף כל הדורות כל העוסק בתורה כרוך הוא במשה, כדברי הרמב"ם הידועים (תשובה פ"ה ה"ב), שהרשות נתונה בידי כל יהודי להיות כמשה רבינו, ויכול כל אחד ואחד להתעלות ולהיעשות רוחני עד למעלה בקודש, שיהיה קרוב לשמים כדוגמתו של משה רבינו ע"ה.

ראה באריכות נפלאה מה שכתב בסידורו של שבת (ח"א שורש ו ענף ג). ומקצתם נביא כאן, אך את כולו טוב לראותו במקומו. וז"ל: כי לפעמים יטעה היצר הרע לאדם לומר לו מי אתה לבקש גדולות לדקדק בו דקדוקי מצות מאוד ולעסוק בתורה יומם ולילה. הלא לא טוב אתה מאבותיך. וכו'. ואתה למה תדחק עצמך לזוהר מלהתפלל בלי מחשבה זרה ולא תוכל עשוהו כי קטן אתה במדרגתך. אך הכל נאה לצדיקים הגדולים שמעודן היו נשמרים מכל רע וכו'. וכדומה מפתי היצר במה שמפתה אותו במדת הענוה ועושהו עניו מכל וקטן מכל כדי לבטלו מעבודת בוראו. ועל כזה, אף אתה אמור לו שקר אתה דובר בזה, וכל אדם יוכל להיות כמשה רבינו ע"ה. ואם לא על משמרת אעמודה להיות נזהר מכל רע מצוות לא תעשה דאורייתא או דרבנן או אפילו מנהג ישראל, חלילה לי לפרוש מדרכיהם שלא לעשות כמעשיהם ולדקדק בכל הדקדוקים שבעולם ובכל מיני אזהרות שלא אבא ח"ו לידי איסור קל אפילו מדברי סופרים וכו'. ואם כה אעשה גם אנכי לא נופל מהם, וגם אני יכול לבוא לדרגת הצדיקים הגדולים כמוהם כמוני.

שמיעה מאחר ורחוקים השמים ממקום עמדו בארץ, ולארץ הקרובה אליו ביותר שהרי עליה עומד עתה, יאמר לשון האזנה.

ובדברינו יבואר, כי רצה משה לאלפנו מוסר, שבענייני שמים צריך להיות קרוב, להיות מחובר לקדושה וככל שיספיק להתקרב טוב הוא למאוד, אך לענייני ארץ וגשמיות יש לו לאדם להרגיש עצמו מרחוק שלא יבקש להתקרב לגשמיות רק יעמוד מרחוק ויסתפק במועט לזון גופו לעבודתו של מקום ותו לא, כמאמר הכתוב (משלי יג כה) 'צדיק אוכל לשובע נפשו'.

הקדמת הרוחניות ועשייתה עיקר מושרשת בתוכנו

וכי תאמר דרגה מופלאה היא ממני להקדים בכל ענייני ומעשי את הרוחניות קודם לכל דבר אחר. דע כי דברים הללו ירושה היא לנו מאבותינו, ומכאן הצדיקים נוכל אף אנו לבוא לרומם הכל לקירבת ה'. דהנה כתוב מפורש הוא שאמר משה רבינו ע"ה **האזינו השמים והארץ**, ודרשו בספרי (פ"י שו) לפי שהיה משה קרוב לשמים לפיכך אמר 'האזינו השמים', ולפי שהיה רחוק מן הארץ אמר 'ותשמע הארץ אמרי פי'. בא ישעיה והזכירם בהיפך על השמים אמר (ישעיה א ב) 'שמעו שמים' שהיה רחוק מן השמים, 'והאזיני ארץ' שהיה קרוב לארץ. כלומר, האזנה היא לעומד מקרוב, ושמיעה היא לעומד מרחוק. שמשה רבינו התעלה לדרגה גבוהה ועצומה עד שהיו השמים קרובים אליו, והוא אשר נאמר עליו (ספרי מטות קג) שכל הנביאים התנבאו ב'כה אמר ה' והוא התנבא ב'זה הדבר', שראה באספקלריא המאירה. ועלה לשמים 'לחם לא אכל ומים לא שתה' (שמות לד כח), ונעשה כולו רוחני כאמרו 'משה איש האלוקים'. וכוחו ניתן לכל יהודי [ראה בזוהר (רע"א מהימנא עקב רעג): אנת הוא כשמשא דנהיר בכל דרא ודרא, דכד אתכנש שמשא בלילא נהיר בסיהרא ובשתין רבוא ככביא, הכי את דאנת נהיר בשתין רבוא בכל דרא ודרא. ועוד איתא בתקוני זוהר (תקון ס"ט קיב): 'אשרי העם שככ"ה לו' (תהלים קמד טו), בגימטריא 'משה'.

האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי (לב א). במקרא הראשון שבתורה נאמר (בראשית א א) 'בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ'. כשהקב"ה ברא את העולם, תחילה ברא 'את השמים' שהם הדברים הרוחניים, ולאחר מכן 'את הארץ' אלו הם הדברים הגשמיים 'כארץ'. ללמדנו מהי התכלית שבעבורה בא האדם לעולם, שלכך הקדים 'את השמים' שמכך ילמד האדם דעת לסדר בריאת עולמו הקטן [שהרי כל אדם בפני עצמו הרי הוא עולם קטן כדאיתא בתנחומא (פקודי ג). וכן בתיקוני זוהר (תקון ע' קל): ואברין דבר נש כלהו אינון מסודרין על סדרי בראשית, ובגין דא אתקרי בר נש עולם קטן. ומאן דאמליך לקודשא בריך הוא על כל אבר ואבר כאלו אמליך ליה על כל עלמא. ואגרא דבר נש דאמליך ליה על כל אבר ואבר לא אתייהב רשו לגלאה דאלין אינון טעמי מצוות דלא אתייהבו לגלאה], שאמנם נברא הוא מגשמיות ורוחניות, אך כדי לבוא לתכלית בריאתו עליו ללמוד מבורא עולם שברא קודם את הרוחניות, ואף הוא יקדים ויעשה עיקר אצלו את העניינים הרוחניים, ובכך יהיה קיום לעולם הקטן שלו. והדרך לכך היא ע"י שיעשה רצון ה' במצוות עשה ובמצוות לא תעשה, ויסגל בעצמו מעשים טובים, ולימוד התורה. ותחילה לכל רצון ה' יתברך מאיתנו היא יראת שמים טהורה, וכמו שכתוב (לעיל י יב) 'ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה'. וממנה יכול האדם לבוא עד למעלה בקודש בבחינת מוסיף והולך ומעלין בקודש.

משה רבינו מלמד להיות קרוב לענייני שמים

הוא הדבר שאמר משה רבינו ע"ה **האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי**, שכבר עמדו על כך שלשון האזנה מתפרש לעומד קרוב, ולשון שמיעה מתפרש יותר על העומד מרחוק, ואם כן מדוע השתמש משה רבינו ע"ה בלשון קרוב לגבי השמים ולשון רחוק לגבי הארץ, הרי הסדר הוא בהיפך מזה, שלשמים הרחוקים היה לו לומר לשון

כיצד אפשר לומר 'אשריך בעולם הזה' לאדם החי חיי צער

זאת מעצמו, וכמו כן אין מצוה שאנחנו מקיימים שאינה מגיעה לאחר שה' נתן לנו את הדבר, כמו שכתוב (איוב מא ג) 'מי הקדימני ואשלם', שכל מה שנעשה כביכול לה' יתברך הוא רק ממה שהקדים אותנו ונתן לנו את הכלים שבהם נוכל לעבוד אותו, רק מחסדו הוא שנקבל שכר על עשיית המצוות.

בכל עת נצרך לזכור כי העיקר הוא התורה ועניני עולם הזה הם רק כדי לסייע לה

אך בכל זה יש לזכור את העיקר, וכמו שהשכיל לדעת זאת כאשר היה לחמו 'פת במלח' שזכר כי לקניין התורה נצרך שלא יהיה כבול בעניני הגשמיות, כך גם עתה שאין לו מחסור ידע שעיקר בריאתו היא בשביל התורה, ואכן אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה (ברכות סג), וכל השפע שנתן לו הבורא יתברך הוא כדי שיעבוד בו את ה'. שלא יהיה כאותו אדם במשלו של **החפץ חיים** שראה לאחד שיצא מחנות ובידו מתנה עטופה בעטיפה מכובדת, וכששאלו כמה שילם על זה, אמר שקיבל את זה חנם, ומשמע זאת נכנס וביקש עטיפה אך התבקש לשלם עליה, ולא הבין, מדוע האדם שהקדימו בחנות קיבל בחנם ואילו הוא נדרש לשלם מחיר מלא, עד שהוסבר לו כי האדם שהיה לפניו קנה חפץ חשוב בבית המסחר ועל כן קיבל את העטיפה חנם, אך מי שאינו קונה מאומה אינו מקבל עטיפה חנם. וכך עלינו לדעת שהעיקר בעולם הם התורה והמצוות, וכל צרכי האדם הגשמיים הינם רק כעטיפה המסייעת לעיקר, ורק הכסיל הוא החושב שניתן לקבל את העטיפה חנם מבלי לקנות תורה ומצוות. ואכן העוסק בתורה מתוך עמל ויגיעה, ואפילו שאינו אוכל כי אם 'פת במלח', וחי חיי צער ובכל אופן 'בתורה אתה עמל', הוא שהשריש בקרבו כי העיקר הם התורה והמצוות, וכל עניני העולם הזה בטלים ומבוטלים, ומשכך הוא לא עוצר מעמלו כשחסר לו מה מעניני הגשמיות, הוא זה שזוכה להרחבה ושפע עד שמתקיים בו 'אשריך בעולם הזה' ובודאי 'טוב לך לעולם הבא' ששכרו האמיתי ממתיין לו בעולם הבא.

ממה שסוכם, אז לא רק שאינו מקבל הוצאותיו אלא עוד צריך לשלם בעצמו על ההפסדים, ועל כן יש לו לאדם לזכור כי הוא שליח מאתו יתברך לזה העולם, וימלא בדקדוק אחר הוראות המשלח על ידי עסק התורה וקיום המצוות, כדי שישא הקדוש ברוך הוא בצרכי גופו וישפיע עליו שפע פרנסה בהרחבה.

העובד במלון נהנה ממנו חנם

כיוצא בזה מסרו תלמידי **רבי ישראל מסלנט** ע"ה שדימה זאת לעשיר שהתארח במלון רב פארות במחיר יקר, והנה הוא רואה מכר שלא נודע כמשופע בממון שוהה בבית המלון ונהנה ממנו, לרוב סקרנותו כי גברה לא עצר בעד עצמו ושאל אותו ישירות, הכיצד זה מרשה אתה לעצמך לבזבז הון רב כל כך לשהות ארוכה בבית המלון, ענה האיש, איני משלם על כך מאומה, שכן אני מעובדי המלון ויכול לאכול ולישון חנם אין כסף. כך בדיוק הוא היהודי בעולם הזה, הוא אכן ראוי לקבל הכל בהרחבה מאחר והוא משמש כעבד ה' ומשכך דין הוא שיקבל כל מחסורו.

העובד את ה' נחשב כמי שנתן עצמו לעבודת המלך ומקבל כל צרכיו

ואף זו מחמלת ה' עלינו, שמחשיב את מעשינו כמו עשינו אותם מכוחו אנו, ולמרות שלא היינו יכולים לקיים מצוה אחת מבלי הכוחות שה' נתן לנו, ואם כן על מה ולמה מקבלים אנו שכר, ובפרט מה שאנחנו מקבלים על הוצאות הדרך, דהיינו כל השפע הטוב שהתברכנו בו כדי למלא תפקידנו, אלא שגם זה מטובתו יתברך שמחשיב את המעשים שלנו כאילו נתנו לו משלנו. וזה גם ביאור הכתוב (תהלים סב יג) 'ולך ה' חסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו' שהקשו מדוע נחשב חסד אם מה שמשלם הוא כפי המעשים וכפי הדין, וביאורו כי הוא גופא החסד, שה' משלם לאיש כמפעלו הטוב אפילו שלא היה יכול לעשות

אם אָמַר עֲשֵׂה כֵן אֲשֶׁרִיךְ וְטוֹב לְךָ אֲשֶׁרִיךְ בְּעוֹלָם הַזֶּה וְטוֹב לְךָ לְעוֹלָם הַבָּא (אבות פ"ו, משנה ד).

הקושיא שרבים מהמפרשים נתחבטו בה היא, כיצד יתכן לומר 'אשריך בעולם הזה' למי שחי בצורה של 'פת במלח' וחי צער תחיה, הלא זה סתירה למשמעות 'אשריך בעולם הזה'. וכמה וכמה דרכים נאמרו בזה וכולם חטיבה אחת של דביקות בתורה וקדושה.

על ידי שעמל בתורה מתוך הדחק יקבל שפע ברכת שמים

צדיקים פירשו שכאשר מנהיג את עצמו לעסוק בתורה גם כשאין לו כי אם 'פת במלח' ומים במשורה וכו' אז יוכל לקיים 'אשריך בעולם הזה' שיקבל שפע בהרחבה. וזה הביאור 'ואם אתה עושה כן' שלכאורה תיבות אלו טעונות הבנה מה באו לומר, מספיק היה אם יאמר 'כך היא דרכה של תורה פת במלח וכו' ובתורה אתה עמל', ו'אשריך וטוב לך' וכו'. אלא 'אם אתה עושה כן' ביאורו כשיש לך כאלו חיים של 'פת במלח' וכו', שאתה עוסק בתורה על אף הדחק, אז יתקיים 'אשריך בעולם הזה' שיזכה לשפע והרחבה בעולם הזה, שכן במעשיו הראה שיוודע כיצד להשתמש בעושר שחננו ה', משכך מקבל הוא השפעת ברכת שמים בהרחבת הדעת.

האדם שליח שנשלח לעולם לעשות מצוות והמשלח נושא בעול הוצאות הדרך

כך היא דרכה של תורה שמביאה שפע לעמלים בה כמו שראינו לעיל (פ"ד מ"ט) 'כל המקיים את התורה מעוני סופה לקיימה מעושר'. משל לשליח שנשלח ליריד לעשות מסחר עבור השולח, שאז המשלח חייב בהוצאות השליח, אכילה ושתייה ולינה, כך כל יהודי הינו שליח שנשלח משמים לעשות עסקים בעולם הזה, לרכוש באמצעות מעשיו וקדושת נשמתו קניני נצח שאותם יש לו להביא לשולח הוא ה' יתברך הממתין לתורתו ומצוותיו, ועל כן הבורא דואג לו לכל מזונו וכל הצטרכויותיו. אך כשהשליח לא מקיים ציווי משלחו ועושה אחרת